

Mehmed Tefvik Efendi'nin mensuplarından olup 1877'de memleketi Tirnova'dan İstanbul'a gelerek Fatih türbedarı olan ve bu unvanla tanınan Ahmed Amiş Efendi uzun yıllar irşad makamında bulunmuştur (ö. 1920). Kuşadalı İbrâhim Efendi'den sonra Mehmed Tefvik Bosnevî ile devam eden Halvetî-Şâbânî tarikatının bu kolu Ahmed Amiş Efendi mensuplarınınca sürdürülmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Enderunlu Ali Âli, *Hidâyetü'l-velî fî Menâkıb-ı Kuşadalı*, İÜ Ktp., TY, nr. 9849, vr. 7^b; *Tomar-Halvetiyye*, s. 79-81; *Tomar-Melâmîlik*, s. 103-104; Hüseyin Vassâf, *Sefîne*, IV, 80-94; Osman Nuri Ergin, *Balıkesirli Abdülaziz Mecdî Tolun*, İstanbul 1942, s. 144-145, 234; Zâkir Şükrü, *Mecmûa-i Tekâyâ* (Tayşî), s. 61; Yaşar Nuri Öztürk, *Muhammed Tefvik Bosnevî, Hayatı, Mektupları, Halifeleri*, İstanbul 1981; a.m.f., *Kuşadalı İbrahim Halvetî, Hayatı, Düşünceleri, Mektupları*, İstanbul 1982, s. 42-43; Mehmed Nermi Haskan, *Yüzyıllar Boyunca Üsküdar*, İstanbul 2001, I, 288; Nihat Azamat, "Kuşadalı İbrahim Efendi", *DİA*, XXVI, 469.

NİHAZ AZAMAT

MEHMED TULÛÎ EFENDİ

(ö. 1170/1757)

Dinî eserler bestekârı,
mutasavvîf ve hattat.

Bolu'nun Mudurnu kazasında doğdu. Müstakimzâde yetmiş yaşında öldüğünü bildirdiğine göre (*Tuhfe*, s. 492) 1100 (1689) yılında doğmuş olmalıdır. Bir müddet sonra İstanbul'a gitti. İyi bir öğrenim görmesinin ardından Halvetiyye tarikatının kollarından Nasûhiyye'nin kurucusu Üsküdarlı Şeyh Mehmed Nasûhî Efendi'ye intisap etti. Mehmed Nasûhî Efendi'nin oğlu Şeyh Alâeddin Ali Efendi'den hilâfet aldı. Üsküdar'da Nağacı Halil Efendi Tekkesi şeyhi Mehmed Efendi'nin 1155'te (1742) vefatı üzerine aynı tekkeye şeyh tayin edildi ve burada on beş yıl kadar şeyhlik yaptı. Memleketi Mudurnu'ya gittiği bir sırada orada hastalanarak "âsâr-ı hikmet" ibaresinin gösterdiği 1170 (1757) yılında vefat etti. Yerine damadı Hüseyin Efendi şeyh oldu.

Mehmed Tulûî Efendi hattat Sarı Yahyâ Efendi'nin talebesi olmuş, sülûs ve nesih-te ondan icâzet almıştır. Yazdığı şiirlerde Tulûî mahlasını kullanmıştır. Mehmed Tulûî Efendi'nin çok sayıda durak, ilâhi, tevşih vb. bestelediği bildirilmekteyse de bestelediği eserlerden günümüze ancak güftesi Gafûrî'ye ait, "Sürüp dergâhına rûy-i siyâhım" mısrayla başlayan irak ve güftesi Yûnus Emre'ye ait, "Ben bende

buldum çün Hakkı" mısrayla başlayan se-gâh durakları gelebilmiştir. M. Subhi Ezgi, bu iki durağın notasını neşrettiği eserlerinde (bk. bibl.) Mehmed Tulûî Efendi ile Akbaba İmamı Mehmed Zaîfî Efendi'yi birbirine karıştırmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Suyolcuzâde, *Devhatü'l-küttâb*, s. 78; Müstakimzâde, *Tuhfe*, s. 491-492; Subhi Ezgi, *Nazarî-Amelî Türk Musikisi*, İstanbul 1940-53, IV, 136; V, 324-325; a.m.f., *Türk Musikisi Klasiklerinden Temcit-Na't-Salât-Durak*, İstanbul 1945, s. 43, 56-57; Sadettin Nüzhet Ergun, *Türk Musikisi Antolojisi*, İstanbul 1942, I, 160, 346; Zâkir Şükrü, *Mecmûa-i Tekâyâ* (Tayşî), s. 26; Özalp, *Türk Musikisi Tarihi*, I, 482; Şengül Sağman, *Müstakimzâde'nin "Mecmûa-i İlahiyyât" Adlı Güfte Mecmuası* (yüksek lisans tezi, 2001), MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 527; Mehmet Nermi Haskan, *Yüzyıllar Boyunca Üsküdar*, İstanbul 2001, I, 286; II, 596; Ramazan Muslu, *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf (18. Yüzyıl)*, İstanbul 2003, s. 187-188, 190, 659, 662-663, 709; Öztuna, *BTMA*, II, 41; Ömer Tuğrul İnançer, "Şabanlıkte Zikir Usulü ve Musiki", *DBİst.A*, VII, 123-124.

HASAN AKSOY

MEHMED VASFİ, Kebecizâde

(ö. 1831)

Osmanlı hattatı.

Kebeci esnafından Süleyman isimli bir zatın oğlu olan Hâfız Mehmed Emin Vasfî, Konyalı Ebûbekir Râşid Efendi'den hüsn-i hat öğrenerek 1181'de (1767) icâzet aldı. Galata Sarayı'ndan sonra Topkapı Sarayı'nda da hat hocası olarak uzun yıllar çalıştı ve birçok talebe yetiştirdi. Sultan IV. Mustafa'ya ve II. Mahmud'a -tahta geçmelerinden önce- hüsn-i hat hocalığında bulundu; bunlardan II. Mahmud'a icâzet verdiği bilinir (TSMK, Güzel Yazılar, nr. 1353). Şehzade Mahmud ile hocasının bir araya gelmeden yazışarak hat derslerini sürdürdükleri halen Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde mevcut (*Hazine*, nr. 2288) meşklerinden anlaşılacaktır. Bir gelenek halinde Arapça tertiplenen icâzetnâme cümlelerini -görebildiğimiz kadarıyla- ilk ve son defa olarak Türkçe yazmayı gerçekleştiren kişi Kebecizâde olmuştur. II. Mahmud'un henüz tahta geçmeden önce yazdığı bir hilye-i şerifin altına Kebecizâde şu izin cümlesini yazmıştır: "Ammâ ba'dü, bu hatt-ı latîf ve kelâm-ı münîf Hazret-i Şeyh İbnü's-Şeyh Hamdullah Efendi'nin intihab ettiği kavâid rûsûmu üzere sâhibü'l-hatt-ı hümayun azametlü, mehâbetlü, kudretlü İbnü's-Sultân Şehzâde Mahmûd-ı Adlî İbnü's-Sultân Abdülhamîd Han İbnü's-Sul-

tân Ahmed Han efendimiz hazretlerinin istihkâkı nümâyan olmağa hilyeleri ve kıtâbetleri zeylinin ketebe tahririne izin verildi. Hüve'l-üstâd Mehmed Vasfî, 1222" (1807).

Muharrem 1247'de (Haziran 1831) vefat eden ve Karacaahmet Mezarlığı'na defnedilen Mehmed Vasfî'nin icâzet alışı tarihi göz önünde bulundurulursa bu sıralarda seksen yaşını geçtiği muhakkaktır. Zamanına kadar yetişen hattatların hocalarını gösteren bir "silsile-i hattâtîn" tertipleyen Kebecizâde (ilâveli yeni neşri için bk. Rado, s. 281-295) bu silsilede kendine ayırdığı bölümde hacca 1816'da gittiğini, yazdıkları arasında yirmi mushaf, 150'ye yakın delâilü'l-hayrât ve en'âm-ı şerif, 250'ye yakın Hâfız Osman tarzı hilye, 200 civarında kitap şeklinde cep hilyesi, 230 kadar murakka', 3000 civarında kıta bulunduğunu belirttiğinden sonra bunları yazmaktan maksadının riyâ değil dua almak olduğunu belirtmektedir. Mehmed Vasfî Efendi'nin Lâleli Camii kapılarındaki 1197 (1783) tarihli celi sülûs yazıları, kısa bir zaman sonra doğacak olan Râkım üslûbunun yanında pek kaba durmaktadır. Birçok eser bırakmış olmakla beraber Kebecizâde'nin asıl vasfî hocalığıdır. Tertiplendiği silsilenâmede öğrencilerinden yetmiş dokuzunu kaydetmekteyse de bunlar arasında Eyyûbî Râşid ve Çömez Mustafa Vâsîf efendiler

Kebecizâde Mehmed Vasfî'nin sülûs- nesih kitabı (Ekrem Hakkı Ayverdi hat koleksiyonu)

